
A 75 ÉVES VÁMOSNÉ KÁDÁR ESZTER

NEMZETI KÖNYVTÁRI ZENEI KÖNYVTÁROS KÖSZÖNTÉSE

Vámosné Kádár Eszter
(Vámos Judit felvétele)

2022. március 18-án ünnepelte 75. születésnapját Vámosné Kádár Eszter gordon-, szolfézs-, általános iskolai énektanár és zenei könyvtáros, aki 1985. szeptember elsejétől 2003-ban történt nyugdíjazásáig 18 éven át volt az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa, ebből kilenc éven át a Zeneműtár egyik legkiválóbb szakembere. 75. születésnapján épp kórházban volt. Őt is utol érte a Covid járvány. Ma már jól van, és a vele készült riportot kissé megkésve, de annál nagyobb szeretettel nyújtjuk át neki a Parlando olvasóival együtt.

SzK

Szerző Katalin: Kedves Eszter! Két év múlva lesz éppen 100 éves a nemzeti könyvtár Zenei Osztálya, mely 1924. május elsején alakult meg, majd története folyamán különböző formációkban és gyűjtőkörrel rendelkezve ugyan, de mégis csak viszonylagos intézményi önállóságot élvezett a könyvtári világon belül. Te épp azokban az esztendőben voltál a Zeneműtár sokoldalúan képzett, felkészült, remek munkatársa, amikor az 1984/85-ös Várbeli felköltözés után a nagyüzemivé váló szolgáltatások és a 2000. évre általánossá váló számítógépesítés nehézségeivel az osztály munkatársainak *egy időben* kellett megküzdnie.

De hol terem az olyan zenei könyvtáros, szokták kérdezni, aki egyszerre jó muzsikus, megérti és megoldja muzsikus kollégái kérését, méghozzá egy olyan világhírű zenei gyűjteményben, mint amilyen az Esterházy-gyűjteménnyel és más élvonalbeli szerzők, Liszt, Goldmark, Dohnányi hagyatékaival is büszkélkedő Zeneműtár? Nyelveken beszél és ért, precízen feldolgozza a rábízott anyagot, a tájékoztató pultnál szóban és írásban szakszerűen referál, majd a számítógépek világára is könnyen átvált, adatbázist épít. Szerteágazó könyvtári feladatai mellett zenei népművelőként is nagyszerű munkát végez. Kezdeményezésére csellista Marcell fia zeneakadémiai baráti körére építve fiatal pályakezdő muzsikuskoncertsorozatát hívja életre. Két hetenként az OSZK Dísztermében 5 éven át mintegy 130 hangversenyt rendez. Barth Márta kedves kolléganőnk egyszer azt mondta, hogy egy ilyen életpályához „össze kell élni” az előzményeket.

De kezdjük a legelején. Mikor és hol születtél, milyen indíttatásokat hoztál a családoból?

VKE: 1947. március 18-án születtem Pasaréten. Édesapám Kádár Géza (1907-1983) 26 könyves kiváló rádiómérnök volt, édesapja, apai nagyapám id. Kádár Géza (1880–1945), az Erdélyi Református Egyház lelkésze, híres zilahi templomépítő volt. A zilahiak ma is szeretettel emlegetik, hogy ő volt az, aki egy földrengés után a megkárosodott régi református Nagytemplomot, ahová még Ady is járt, az egyházkormányzóság támogatásával részben lebontatta, és 1906-ban egy újjáépített csodálatos templomot emeltetett a régi helyén.

SzK: Én is jártam ebben a megragadó lelkiségű templomban. Azt mondják, hogy az 1500 lelket befogadó templom a Kárpát-medence egyik legnagyobb és legszebb református temploma.

VKE: Így igaz. De Nagyapám a kolozsvári Magyar utcai kéttornyú református templomban is ott hagyta a keze nyomát. Építkezései emlékéért Gencsy Sárával, nagyanyámmal együtt emléktábla őrzi a templom falán. A másik ág, édesanyám, Fonay Klára, Fonay Ágoston néptanító leánya volt, aki 1917-ben a Somogy megyei Csokonán látta meg a napvilágot, és 1985-ig élt velünk. Édesapja az egész térség „lelke”, szellemi mozgatója volt.

SzK: De hiszen Széchenyi István naplójában olvastam valahol, hogy az egykori Csokona, vagy Csokonya a 18. századtól már a Széchényi-család birtoka volt! Az egykorú Széchényi-kastélyt 1840-ben gróf Széchényi Ferenc építtette! - De térjünk vissza a tanulmányaidhoz. Hová jártál Pasaréten iskolába?

VKE: A Vöröshadsereg úti leányiskolába. De az általános iskolával párhuzamosan zongorázni is tanultam, s mivel abban nem voltam elég sikeres, kedvet kaptam a nagybőgőzéshez. Ott állt ugyanis a nagyszobánkban Édesapám régi nagybőgője, amit még a Felvidéken vett neki a nagyapám. Aktív éveiben ugyanis Apám rendszeresen kamarazenélt a barátaival, és ő volt a nagybőgős. Már a Konziba is ezzel a hangszerrel jelentkeztem Montag Lajos osztályába, majd 1965–68 között a közben főiskolai rangot kapott Semmelweis utcai Tanárképző növendéke lettem. Ez alatt a 3 év alatt különös szeretettel emlékszem Földes Imre tanár úr csodálatos zenetörténet óráira. Zenetörténet tudásomat a Szakiskolában korábban Legány Dezsőnek, a Tanárképzőben pedig Földes Imre módszeresen felépített élményszerű óráinak köszönhetem. A Tanárképző elvégzése után rövid ideig énektanár voltam egy kőbányai iskolában, majd felvettek a Postás Szimfonikus Zenekarba.

SzK: Kevesen tudják, hogy az 1908-ban Kossuth Ferenc engedélyével megalakult Postás Zenekar az ország egyik legrégebbi rangos szimfonikus zenekara. Hány évet dolgoztál itt?

Vámos Péter és Vámosné Kádár Eszter
(Vámos Judit felvétele)

VKE: 1970-től 1985-ig 15 éven át voltam az együttesnél zenekari tag, majd nagybőgős szólamvezető. Vasadi Balogh Lajos karmester úr égisze alatt hangversenyeinken, bérleti koncertjeinken az európai zeneirodalom legjavát mutattuk be a közönségünknek. 1971-ben férjhez mentem Vámos Péter klarinétművészhez, azóta használom a Vámos Eszter nevet. A zenekari muzikus életrendje azonban sajnos egyre több nehézséget jelentett férjem, két fiam és velünk élő beteg édesanyám ellátása terén. Nappali álláslehetőséget

kerestem. Egyik nőrokonunk ajánlott be a Széchényi Könyvtárba. 1985 ősztől a Könyvtárközi Kölcsönzés (KKK) osztályára vettek fel.

SzK: Ez már a Várbeli felköltözés után történt?

VKE: Igen, még néhány hónapja történt csak, hogy a csodálatosan felújított Budavári Palota nyugati épületében, a régi Horthy-szárnyban sok évtizedes könyvtári előkészítő munka és az épület rekonstrukciója után a Nemzeti Múzeumból és a környéki épületekből véglegesnek szánt helyére kerülhetett a nemzet könyvtára.

SzK: Mesélg röviden arról, mi is volt a feladatköre a KKK-nak rövidített osztálynak. Mi volt ott a munkaköröd?

VKE: Ez az osztály lényegében a hazai és külföldi kutatókat látta el más könyvtárakból kölcsönként helyben olvasható szakirodalommal, vagy különösen nagy értékű források esetén az eredeti anyagok másolatainak a postázásával. Az anyagok országos katalógusok alapján és az OSZK-ban történő felkutatása hatalmas iskola volt a számomra. Ráláttam az egész hazai könyvtári ellátó rendszerre, megismertem sok kutatót, megtanultam az egész kölcsönzési, postázási, számlázási mechanizmust. Nagy hálával tartozom egykori osztályvezetőmnek, Karácsonyi Rózsának, aki 1991–1993 között a Debreceni Egyetem OSZK-ba kihelyezett kétéves egyetemi rangú könyvtáros informatikai továbbképzésére is beiskolázott. Úgy vélte, ha a könyvtári pályán kívánok boldogulni, zeneművészeti főiskolai végzettségem könyvtárosi megerősítésre is szorul majd.

SzK: Itt kell elmondanunk, hogy 1994. január 11-én vezetéváltás történt a Zeneműtár élén. Vavrinecz Veronika után, aki Murányi Róbert utódként 1984 óta volt az osztály vezetője, nyugdíjba vonulása után engem neveztek ki a gyűjtemény élére. Egy kiválóan felkészült, de kis létszámú stábbal – a kottatár és a hangarchívum alkalmazottainak a száma mindig összesen 6-8 fő körül mozgott csupán – kíváncsian várták sokan, kit hívok meg először a Tár munkatársai közé. Négy és fél éve dolgoztam korábban a Zeneműtárban, és gyorsan felmértem, hogy az az évi 2000 hazai és külföldi levél, melyek nagy része mikrofilmek megrendelését kérte, továbbá a 900-1000 körüli helybeli olvasó évenkénti kiszolgálása olyan szakapparátus kiépítését igényli, ahol előnyben kell részesíteni a korábbi muzsikusi előéletet. A Te áthelyezésedet a könyvtár igazgatása azonnal megértően támogatta: felismerték, hogy a Zeneműtárban sokkal több érdemi zenei feladathoz jutsz, mint korábbi helyeden.

VKE: Ez valóban így történt. Amikor 1994 nyarán átkerültem az ország első zenei gyűjteményébe, bár mindenki szinte mindent csinált a Zeneműtárban a raktárköltöztetéstől a gyarapításon át a feldolgozó munkáig, tájékoztatásig, nagyon jó érzés volt, hogy végre zenei munkakörbe kerültem. Felértékelődött az a zenei ismeret és kapcsolatrendszer, zenetanárain, kollégáim, klarinétos férjem, csellista Marcell fiam élettapasztalata, mely segítségemre volt a napi rutin feladatok ellátásában. Az én munkaköröm része lett a korábbi rezortomból ismerős nagymennyiségű mikrofilm megrendelés előkészítése, a másolatok lebonyolítása, a kísérő magyar és német formalevelek megírása.

De mindjárt az első hónapokban kiderült, hogy már az 1985-ös Várbeli beköltözéskor kevés volt a rendelkezésre álló raktárhely. 160 polcfolyóméter duplum kottát kellett szinte odakerülésemkor azonnal bérelt külső raktárba költöztetni, hogy elférjen végre az 1981-ben az OSZK-ba került operaházi muzeális kottatár. Egész életemben nagyon kedveltem az operairodalmat. Hogy az operaházi „Bánya” anyaga a közelembe került, s részt vehettem a restaurálásra kijelölt 19. századi partitúrák gondozásában, majd végleges raktári helyükre való kerülésében, óriási öröm volt a számomra.

1998-tól támogatást kaptam Tőled s a felső vezetéstől, hogy elindítsak egy zeneakadémistákat bemutató hangverseny sorozatot. Mintegy 5 éven át, kéthetente szerdánként voltak a Díszteremben a diákhangversenyek.

SzK: Elmondanád, mi volt a koncepciód, hogy szedted össze a szereplőket.

Vámos Marcell és Vámos Péter
(Vámos Judit felvétele)

VKE: Nagy segítséget kaptam a családomtól. Az Operaházban dolgozó klarinétművész férjem és a Zeneakadémián tanuló Marcell fiam rengeteg munkával, tanáccsal, jelenlétükkel támogatták, hogy az esték hibátlanul lebonyolódjanak. A műsorokat maguk a fiatalok állították össze épp vizsgára szánt darabjaikból. Előny volt, ha a Zeneműtár ritkaságaiból, vagy kortárs szerzők műveiből válogattak. A koncertek előtt és után a zongorát természetesen mindig felhangoltattuk. A hangverseny előzetese megjelent az OSZK Híradóban és a folyosói reklámokon. Én, mint műsorvezető nagy hangsúlyt helyeztem a szereplők és hangszerek bemutatására. Hamarosan kialakult a törzsközönségünk, akik rendszeresen jöttek a két hetenkénti alkalmakra. Ha csak annyit mondok, hogy játszott a fellépők között Párkai Krisztina (fuvola), Rohmann Ditta (cselló), az Ewald Rézfúvós Kvintett, Szentpáli Roland tubaművész, Pasztircsák Polina és Hábetler András énekesek, ma az Operaház művészei, Ablonczy Keve klarinétművész, Sugár Miklós kürtös, Oros Veronika hárfaművész, akkor máris jelzem, milyen magas színvonalúak voltak ezek az estek.

Együtt a család:

Vámosné Kádár Eszter, Vámos Péter (ülnek), továbbá Vámos Marcell és felesége, Ligeti Katalin, mindketten csellóművészek, valamint Vámos Balázs és felesége Tünde
(Vámos Judit felvétele)

SzK: Amikor csak tehettem, én is mindig eljöttem a hangversenyekre. Alkalmi bevezető szavak után mindenben segítettem, amiben csak tehettem. 133 koncert után adminisztratív akadályok miatt nem tudunk már újabb szezont meghirdetni. Valójában az történt, hogy felnőttek a fiatal művészek, akiket önzetlenül pártfogoltunk, Te pedig nyugdíjba mentél. Bár még fél éven át visszajártál, hogy a 2003. évi záró félévet befejezzük.

– De OSZK-s munkáid csúcsának én mindig a 2001-es Verdi centenáriumi kiállításban való közreműködésedet tartottam.

Az olasz-magyar kulturális könyvtári kapcsolatok részeként 2000-ben merült fel először egy 3 termes Verdi centenáriumi életmű-kiállítás OSZK-s rendezése. Először az volt az elképzelés, hogy a Pármai Verdi Intézet hozza el a vándorkiállítását. A magyar anyag legfeljebb színező elem lesz. 2001 nyarának végén egyszer csak felgyorsultak az események. Az olasz kollégák listákat kértek a mi Verdi-anyagunkról. Nagy szerencsénkre az operaházi muzeális kottatárunkban legelőször Verdi életművét restauráltattuk 1994-től kezdve. Az Erkel által egykor vezényelt nemzeti színházi repertoár – kiegészítve a Színháztörténeti tár librettóival, történeti scenikai forrásaival -, szinte teljes egészében kiállításra készen állt. És itt volt még egy nagy szerencsénk, hogy egy a Verdi-életművet kívülről tudó, játszó muzikus kolléga is jelen volt az osztályunkon.

(bu.hu.museum-digital.org.)

VKE: Ezt az örökséget a Postás Szimfonikus Zenekari múltamból hoztam. Valóban volt olyan Verdi-opera, például az Álarcosbál, melyet 83-szor játszottam a nagybögönél. Így könnyen kiigazodtam a zenei forgatókönyvhöz illeszkedő kottaanyag gyors azonosításában, a Pármából érkező, kiegészítő Verdi kéziratrészletek puzzle-szerű kirakásában.

SzK: Bár ez a 2001-es novemberi szereplésünk igen nagy erőpróba volt az osztály számára, hiszen épp előtte, májusban nyílt meg a Symphonia hungarorum c. BTM kiállítás is Magyarország 1000 éves zenetörténeti múltjáról (Dr. Kárpáti János főrendezésében), s az anyag nemzeti könyvtári tudományos előkészítésében Te is fő szerepet vittél, ennek a Verdi-kiállításnak – utólag is említsük fel – igen nagy nemzetközi sikere volt. Nélküled más és kevesebb lett volna. Köszönet érte. És jeles születésnapod alkalmából még egyszer jó egészséget, családotban sok örömet, boldogságot kívánunk! Isten éltesen sokáig! Szeretettel

Szőnyiné Szerző Katalin